

ACC. NR. M. 7837 :1-15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Edith Österlund
Härad: Västbo Adress: Box 5, Hillerstorp
Socken: Kulltorp Berättat av: Emma Österlund
Uppteckningsår: 1941. Född år 1862 i Kulltorp

Tjänstefolket; deras flyttningar,
löner och fridagar. s. 1-15.

Skriv endast på denna sida!

7837:1.

ACC. N.R. M.

Landskap:

Härad:

Socken:

Upppteckningsår:

Uppptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tjänsteflyttningar i
i första tiden ägde rum
på bestämda dagar nämligen
den 24 april och
den 24 oktober.

Husbonden i gården
dit tjänaren skulle flytt-
a skulle göra kända
den med skjut. Korn
kan tidigt på morgonen
kom tjänaren att få det
svårt idg att han då
folkades som en arbets-
säl husbonde. Korn

Skriv endast på denna sida!

han längre fram på dagen
tolkades han som en god
och human husknytt.

Var det så? hade bonden
en skinda och kända-
de tjännen i. Var det
så att jorden var en
kändes tjännen i
vagn.

Dagen förut hade tjäna-
ren plöckat ner sina till-
hörigheter i en strice
kista antingen omålad
eller i de bästa fall
blåmålad. Kistan var
ungefär 2 alnar lång
4 och ett halvt kvart
hög och högt över 4

kvartar bred.

Prestationerna voro inte
stora på den tiden en
tjänare kanske stannade
i tio år hos samma hus-
bonde om det rätt var
både kallt med vatten
och arbetet var hårt. Det
var likadant västan över-
allt så man tjänade
sällan på att byta.
Man hade icke annan råd
i många fall än på så
satt tjäna sitt bröd var-
för tjänsten var så gott
som tvungen resignera in-
i ett ofta oblikt öde.
Bevårenen flyttade till

en plats 1879 erhöj 2 km-
or i städga samt 88 km-
or lön för sommaren.

Det ansågs vara bra be-
talt för en piga på den
tiden. Man hade mycket
sämre lön dess förr.

Maten bestod av bland-
till i vardagslag, potatis
och sill, jordskallling
kal, skinkaalling detta
kallades för soppasmat.

Det vill säga de tre sista
rätterna. Kaffe kändes
av, men i regel, samliga
barn, använde mycket
kaffe förrän ett stycke in
på 1880-talet. Då inte blev

Gänaren bortskaänd med
mat. Om man behövde
smaka kavi då man
skulle äta begagnade
fräsen i regel sin fall-
kavi vilken kan bli i
byxfickan. Då kan ätit
stökade kan av den på
byxbenet och lade i kys
Den varefter kan stop-
pade nek den på sin
plats igen.

På kvällen att man
kommjölsgäst i regel
tyg ruf odlades så lite
i gamla tider och man
tyckte att kommjölsgäst-
en smakade bäst och bäst...

Ute i gården fanns mest-
del en lillstuga där en
dränkskåp var inredt.
Hetta rum var förstigt
inrett. Dörren var
ganska låg och quiss-
lade på sina gamla
gångjärn. Fönstren voro
i proportion därefter
med sina grönskuran-
de glas i blyinfatt-
ning. Möbleringen bestod
av en utdragssoffa, ett
gammalt hönskäps väja
tre- eller fyrbenta stolar
ett rundt bord, samt
drängens klädskåp. En
utdräkt stor öpen spis

med braskällan av
sten och spiskotten
utan sten blott munn.
Har glämnade vinter-
tiden en duktig stock-
vedskrasa, ty det enda
man inte sparsade på
var veden, ty det var
så gott om den och
det gick ej att salu-
göra någon ved i äldre
tider.

På det grovhyglade
bendet var oftast ett in-
tal inbrant av tillver-
karen. På stora klädhistan
ofta öppen järnbredvid en
samskenty en störel-

knäkt och på en plats
kanske å spiskylan
låg minnspelet, kanske
ett gammalt handkla-
ver också fanns där
inne till friskvölse
och viderväckelse vid ar-
betsveckans slut.

I gamla tider myck
i löneförmanerna hal-
va eller fulla persedlar.
Såva persedlar åt de
som tog tjänst blott för
sommaren. Fulla per-
sedlar åt dem som to-
go tjänst för året el-
ler mera. Detta blev ju
ett gott tillägg till lön-

en då det kostade en
hel del att få så
kläder med de svaga
penningresurser en jä-
mare hade.

De fulla persedlarna upp-
göf frist på listan två
par skor. Fälmåda erhö-
ll drängen, ett par tjockbott-
nade "kyöksdrölar" till
vardagsbruk och ett par
kesarkängor till kyrko-
gången eller till helg-
dag. Drängen skulle
även ha ett par kalv-
sulan ~~ett~~ kalvskula skor
eller störlar med samt
ett skilpund ull som

Skulle vara till skump-
or under året. Den främg
som tog städsla blott fri
kalvåret fick ej mer en
halva pessedlar.

Pigan skulle i fulla
pessedlar ha två par
kisarångar ett par grö-
re och ett par finare
till kyrkostenk. Då skulle
hon ha ett lintry ett
jörklade, ett luvindklade
hannvint samt ett skat-
pund till. I vardagslag
begagnade både pigan och
Pången tråskor vilka blev
en tillig varum och stark
föbeckladnad. Skorna aktades

reäl och kommer aldrig på
utan på helgdagar.

Gårde husbondefolk och
tjänare drago mycket av
bott men så gott som
utdöda anliningsätt.

Byskrumakaren och by-
skräddaren förfärdigade
persedlarne billigt och
till full belåsenhet
och tjänaren erhöll
sina plagg värma och
starka utan att ett dyg
behöva fundera på salu-
en. Husbonden fick vis-
serligen prisgiva större
eller mindre partier av
sina värnaker, lagrade ull-

säckar och frica ringa
penning bredda handar
men gjorde knappast någon
märkbar förhöjning av dal-
kar och skilling i sin
blankslutna jäskinnspunn.
Frua mellankänder be-
hövdes och tjänare och hus-
bondefolk fringo genom
dessa anläggningssätt in-
naturen under arbetet viss-
a gemensamma intressen.
Kinet blev ordentligt ar-
betat och man visste att
det var både till den enes
särval som den andres
lästa liksom attullen
blev kardad och våksummen

ty kanske det blev ett par
stumpor också om tjäna-
ren. Persade sig duktig och
arbetsvillig. Ochuden blev
även villigt dyktad, då
man tänkte på vad den skul-
le duga till i framtiden...

Eulif gammal god
tradition gäde tjänstfol-
ket rätt att under ett
begränsat antal abektions-
och marknadsdagar själva
bestämma över sin person
och sin tid en förman
som frie statscler eller
frivillig överenskomst
kunde ytterligare utökas.
Samma var och förhållan

Det med den så kallade
friveckan tiden från den
24 oktober till den 1 novem-
ber.

De av gästekollet som
anmälde laga till egen
borsättning kunde under
denna tid med varandra
och slkten rådgöra, bereda
och planera om det blivan-
de hemmet i lugn och ro.
Således kunde de fri sina
sammankomsta sparsa de slant-
ar passa på att på fred-
veckolördagen - alla gårnars
marknadsdag - tillhandla
sig litet av varje i hus-
geråd och dyg. Rådgöra emot

Sågs denna mörka aistid
med ljusa blickar från
fjänderna som då skulle
likasom byggla av lites
och få sig några sötelsids
dagar.

Pigorna hade ej några jing-
frukamrar före i tiden. De
brukade mestadels ha
sin sovsplats i köket. De
skulle ju som sig borde
vara först uppe och sist
i säng; varför man ansåg
att deras plats var där
i varje fall. Denna tid är
nu gånngen men minnet
lever kvar i bygden hur det
var för fjänderna i den så kal-
lade gamla goda tiden....